

Socijalna isključenost

Ova publikacija je urađena uz pomoć Evropske unije. Sadržaj publikacije je isključiva odgovornost Udruženja građana „Svjetionik“ i ni u kom slučaju ne predstavlja stanovišta Evropske unije“.

Program Evropske unije EIDHR
za Bosnu i Hercegovinu

“Ljudska bića definišu svoj životni status kroz pripadanje, interakciju s drugima i aktivno učešće u zajednici i društvu. Diskriminacija na osnovu rase, religije, etničke pripadnosti ili drugih razlika, kao i predrasude, nepravda ili jednostavno zapuštanje, krše osnovna ljudska prava pojedinaca da budu produktivni članovi svoje zajednice i razviju osjećaj vlastite vrijednosti, ponosa i potpune sreće, znajući da su cijenjeni.

Ako je odbacivanje i diskriminacija nekoga ko je različit i ne uklapa se u opšti obrazac, dio prirode ljudskih bića, onda je način na koji reagujemo na takve tendencije najvažniji lakmus test zaista zrelog, otvorenog i demokratskog društva.”

Yuri Afanasiev

„Moramo biti
šampioni socijalne
inovacije.“

(“Unija inovacija”
Evropska komisija,
SEC(2010) 1161)

Teški oblici isključenosti, novi vidovi ranjivosti i specifične teškoće

Beskućništvo i isključenost iz stanovanja predstavljaju jedan od najekstremnijih vidova siromaštva i deprivacije koji je porastao u proteklom periodu. **Nedostatak goriva usljed siromaštva**, čime su domaćinstva izložena riziku ne samo od nedostatka grijanja ili hlađenja već i tople vode, osvjettljenja i ostalih osnovnih kućnih potreba, predstavlja još drugačiji vid teškog oblika deprivacije. **Finansijska isključenost** koja nastaje kao rezultat nemogućnosti pristupa osnovnim bankarskim uslugama i **visoka prezaduženost**, pogoršana nedavnom krizom, takođe mogu biti prepreke pronalaženju zaposlenja i, prema tome, rezultirati upornom marginalizacijom i siromaštvom.

Ekonomska kriza je takođe dodatno istakla visoku izloženost **migranata** socijalnim rizicima, jer rast nezaposlenosti često prvo njih pogađa. U prvom kvartalu 2010. godine, stopa nezaposlenosti lica koja nisu državljani EU prešla je 21%. Za ovu grupu stanovništva, gubitak zaposlenja često je praćen nemogućnošću pristupa mrežama socijalne sigurnosti. Višestruka deprivacija ima nesrazmjerno veći uticaj na određene **etničke manjine**, među kojima su **Romi** (oko deset do dvanaest miliona ljudi u Evropi) najveća grupa.

Osobe sa **invaliditetom** ili osobe koje pate od teških hroničnih bolesti često su suočene sa velikim ekonomskim i socijalnim poteškoćama, koje utiču i na čitavo domaćinstvo od koga zavise – oko šest i po miliona ljudi koji su izloženi riziku od siromaštva ili isključenosti izjasnilo se da ima neki vid invaliditeta.

Socijalna zaštita i pristup osnovnim uslugama

Nedavna kriza stavila je pred sisteme socijalne zaštite veliki problem – rješavanje sve većih nivoa isključenosti uz umanjena sredstva iz državnih budžeta. Uprkos uspjehu sistema socijalne zaštite da odgovore na najhitnije potrebe nakon izbijanja krize, značajan procenat ljudi sa niskim primanjima ima slab pristup mrežama socijalne zaštite.

Sada je potrebna veća efikasnost pomoću konsolidacije usluga i njihove bolje isporuke, uz mobilizaciju većeg broja aktera i instrumenata. Takođe je bitno da javne politike odgovore na dva ključna izazova: **prevenciju**, koja predstavlja najefikasniji i najodrživiji način borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti i **ranu intervenciju**, da bi se izbjeglo da ljudi koji padnu u siromaštvo ostanu zarobljeni u sve težim i problematičnijim socioekonomskim situacijama.

Adekvatnost i dugoročna održivost **penzijskih sistema** ključne su za sprječavanje i rješavanje problema siromaštva starijih lica. Međutim, ubrzano starenje stanovništva u Evropi ima brojne

"Evropska unija se sastoji od 27 država članica koje su odlučile postupno povezivati svoja znanja, resurse i sudbine. Zajedno, tokom razdoblja proširenja u trajanju od 50 godina, izgradile su zonu stabilnosti, demokratije i održivog razvoja, a istovremeno održale kulturne raznolikosti, toleranciju i individualne slobode. Evropska unija posvećena je dijeljenju svojih postignuća i svojih vrijednosti sa zemljama i narodima izvan svojih granica".

Evropska komisija je izvršno tijelo Evropske unije.

Ovaj projekat finansira Evropska unija

Za više informacija

Delegacija Evropske komisije u Bosni i Hercegovini
Skenderija 3 a
Bosna i Hercegovina

Telefon:
+387 33 254 700

Fax:
+387 33 666 037

Udruženje građana
"Svjetionik"
P.M.Nenadovića bb
79101 Prijedor

Telefon/fax:
+387 52 243 150

E-mail:
svjetion@teol.net

Mi smo na web-u!
www.nvo-svjetionik.org

posljedice na sve vrste penzijskih programa i traži hitan reformski program uz osjetljivu ravnotežu koju je potrebno uspostaviti između jednakosti, efikasnosti i održivosti. Ključ za odgovarajuće i održive penzije u budućnosti je „aktivno starenje“, koje naročito podrazumijeva stvaranje uslova kojima se omogućava starijim radnicima da duže ostanu na tržištu rada. Reforme penzija moraju uzeti u obzir opšti okvir socijalne zaštite. S obzirom na postojeće trendove obezbjeđenja penzija, ugrožene grupe i ljudi sa kratkim ili nepovezanim radnim stažom vjerovatno će postati sve zavisniji od minimalnih penzija i minimalnih zarada za starije ljude.

Širenje **nejednakosti u zdravstvu** u zemljama članicama naglašavaju blisku vezu između nejednakosti u zdravstvu i siromaštva, kako ilustruju razlike između grupa prihoda na nivou zdravstva, restrikcije aktivnosti usled bolesti i invaliditeta i očekivano trajanje života pri rođenju, gde je jaz između najnižih i najviših socioekonomskih grupa čak 10 godina za muškarce i 6 godina za žene. Loše zdravstveno stanje – često posljedica loših životnih uslova – može značajno doprinijeti siromaštvu jer može smanjiti sposobnost za rad usljed troškova liječenja i njege. Zbog toga, prevencija bolesti i obezbjeđenje pristupa efikasnoj i dostupnoj zdravstvenoj i socijalnoj njezi predstavljaju važne mere u borbi protiv siromaštva. Ovo je izazov za politiku javnog zdravstva i zdravstvene sisteme u kojima je, usled povećanja potražnje praćene ozbiljnim pritiscima na budžet, rješavanje **problema efikasnosti zdravstvenih sistema** postalo još hitnije – izazov je da se poboljša efikasnost uz obezbjeđenje pristupa kvalitetnoj zdravstvenoj zaštiti za sve.

Starenje stanovništva i šire društvene promjene, poput većeg broja žena koje ulaze na tržište rada, više samačkih domaćinstava, porodice bez djece i različite generacije porodica koje žive daleko jedne od drugih, doprinose naglom porastu potražnje za **zdravstvenim i socijalnim uslugama**. Siromašni mogu imati poteškoće u pristupu ovim uslugama, što značajno doprinosi njihovom udaljavanju od tržišta rada jer su prisiljeni da preuzmu odgovornost za njegu. Izazov javnih politika, opet u kontekstu budžetskog pritiska, zapravo je da se obezbijedi dovoljna ponuda visokokvalitetne, efikasne i dostupne njege.

Socijalna/društvena/ isključenost

Bez obzira na različite pristupe, isključenost se najčešće predstavlja kao začarani krug koji ima tri ključna elementa: nezaposlenost (marginalizacija na tržištu rada), siromaštvo i socijalna izolacija. Različiti elementi socijalne isključenosti utiču jedan na drugog, stvarajući spiralu nesigurnosti koja završava stalnim i višestruko uskraćujućim okolnostima. Uskraćivanje obično započinje gubitkom zaposlenja, a gubitak posla vodi prema znatnom pogoršavanju životnog standarda, odnosno prema riziku siromaštva. Život u siromaštvu stvara dodatne teškoće pri traženju posla i doprinosi tome da pojedinci bivaju uhvaćeni u zamku dugotrajne nezaposlenosti. U isto vrijeme, nezaposlenost i siromaštvo otežavaju učestvovanje u društvenim aktivnostima. Zbog nedostatka novca i stigmatizacije koju može uzrokovati nezaposlenost, redukuju se socijalne veze i raste vjerovatnoća socijalne izolacije. Ako se razdoblje nezaposlenosti, a time i siromaštva produži, pojaviće se tenzije u porodičnim i bračnim odnosima.

Evropska platforma za borbu protiv siromaštva i isključenosti

Cilj Platforme je da se zemlje članice, institucije EU i ključni akteri obavežu na ostvarenje zajedničkog cilja – na borbu protiv siromaštva i socijalne isključenosti.

Jedna od važnih pouka Evropske godine 2010. je da su svijest i participacija građana ključni za obezbjeđenje vidljivosti i prioritetnog mjesta evropskih ciljeva za socijalno uključivanje i socijalnu koheziju koje zaslužuju u evropskim i nacionalnim planovima javnih politika.

Ključne aktivnosti Platforme se zasnivaju na mješavini koordinacija javnih politika, dijaloga sa institucionalnim i vaninstitucionalnim akterima, finansiranju i strateškim partnerstvima.

